

РЕСПУБЛИКАНЫҢ КҮШ-АЖЫЛЧЫ БАЗЫМЫ

Тыва АССР-ниң 1980 чылда экономиктиг болгаш социал хөгжүлдениң Күрүне планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында Тыва АССР-ниң статистика эргелелиниң дыңнады

Тыва АССР-ниң ажылчы чоннары онту беш чылдан план-иниң онзалаларын хууза бетиңе күүселер дээр чарышты калыптартышкан. Республиканың экономиказын улам хөгжүлдериңе 1980 чылда челишкенниң ажылдаан. Чоннуң чыгагы чонун белиңер уламчылган.

Улус ажыл-агыйның хөгжүлдениң кол-кол өртүлүгдери дарааныңа сан-түннелден көстүп турар:

Ү л е т п ү р

Үлетпүр продукцияны сайгарар талазы-биле күрүне планы 101,4 хуу күүсеттинген, планда ажыр 1,4 млн. рубльдиң продукцияны сайгарган.

Продукция сайгарылызын планнын күүсеттинген болгаш үлетпүр бүдүрүлгениң өздүк хемчээлини темизин адырлар азы-биле көргүзгөргө, моон адаанда сан-түннелден көстүп турар:

Продукция сайгарар талазы-биле күрүне планы	1979 чылда деңгээлге хуу-биле
Электроникетика	104
Оттулар чүдү үлетпүрү	108
Өнүгүт металлургия	100,3
Металл болбайрадылганы	101
Ыяш болгаш иш ажылдаа	100,7
Кылар үлетпүр	100,7
Тудуг материалдарынын	99
Чик үлетпүр	100,7
Аш-чем үлетпүрү	103
Далган-аруа, комбикорм	103
Кылар үлетпүр	103
Позитивия үлетпүрү	104

Электри энергетиказы болгаш чик үлетпүр элэн бедик темпизин хөгжөткөн.

Продукция сайгарылызын чыл планын 8 бүдүрүлгө күүсетпөө. Үлетпүр продукциянын бүдүрүлгө 23 бүдүрүлгө 1979 чылдагынан куудаткан, күш-ажылды бүдүрүлгүзүп чыл планын 18 бүдүрүлгө күүсетпөө, 19 бүдүрүлгө ол көргүзүп өрткөн чылдагынан куудаткан.

Үлетпүр продукциянын сайгарарынын, үлетпүр бүдүрүлгенин өздүк хемчээлини темизин болгаш күш-ажылды бүдүрүлгүзүп чыл планын тус-түс эргелелерин, бүдүрүлгелерин күүсеттенин көргүзгөргө мындай:

Продукция сайгарылызын талазы-биле күрүне планы	1979 чылда деңгээлге хуу-биле
«Тыва даг-дүг» комбинат	100
«Каз-Хем» разрез	108
Тываның электри четкилери	104
«Тыва кобальт» комбинат	100,3
«Тудуг кескерт» комбинат	100,5
Ак-Довурткын УБК-ы	64
Кызылдың эът комбинаты	104
Кызыл-Мажалыктын эът комбинаты	104
Сүт комбинаты	103
Тараа продукттарын эргелен	103
Аш-чем үлетпүрүнүн эргелен	102
Ном үндүрер чер болгаш позитивия эргелен	103
Далган-аруа фабриказы	100,4
Алты заводу	100,3
«Тыва тудуг материалдары» каттыжымшыл	100,1
Росводпронун ДБК заводу	100
«Тыва көдээ тудуг» трест	100,1
Иш ажыл-агый эргелен	100
Тудуг кескерт болгаш кон-стукциялар заводу	100,2
Улус-Хем иш-үлетпүр ажил-агый	103
Чүрт үлетпүрүнүн эргелен	100,1
Автотесте заводу	100,4
Сельхозтехкуром	101

Үлетпүр продукциянын эң чутула хевирлерин 1980 чылда бүдүрүп үндүргенин тус-тузунда көргүзгөргө, дарааныңа сан-түннелден мындай көстүп турар:

1980 чылда бүдүрүлгө	1979 чылда деңгээлге хуу-биле
Хөмүр-даш — мун тонна	841
Электри энергиязы — млн. квт. шак	108
Чыгыш энергиязы — мун Гкал	392
Шуткалы — тонна	535
Сөөктөн иш — мун кубометр	296
оон иштинде тудуг ижы — мун кубометр	244
Дилит материалдары — мун кубометр	122
Мебель — мун рубль	1427
Культура-амыралдын, ажил-агыйның хергелел барааны — мун рубль	2135
Тудуг чутайы — тонна	2620
Тудуг туурайы — мун, кезек	29,1
Этпэр демир-бетон кон-стукциялар, кескерт — мун кубометр	52

У Л А М К А Л Б А Р Т К А Н

Үрбүн сүт-бараан фермазынын саанчыларынын көмөмолчу-айыктар бөлүк чели чыл бурнугаар тургустунган. 1973 чылдан бээр-де «Найм-рал» совхозун ол фермазында ажилдаары-биле школаны тээ дооскан көмөмолчу уругдарын хаара туудун келген. Оон ага-лаш-де сүт-бараан фермазы көмөмолчу-айыктар брига-данын адын сынганнар.

Ам Үрбүн сүт-бараан фер-мазы Чал Чаа-Халде чырык чыгыш механизаттаттынган фермаже кишкен. Би аныктар коллективинде сүтү 15 саан-чылар электрлиг машина-би-де саап турар. Оларын чели-ли — комсомолчулар. Чамдыктары СЭКП кежигүнүнүн кан-дидатына кирерине белетке-нип турар.

Комсомолчу аныктарнын аразында кезээ дүрткен Зоя Шөмбүд бөлүгүн коллективи-биле чыгыш. Ол баа-ла эске өөрү-биле бир дөмөй, ортумак школаны дооскан. Фермага ажилдап кирген, муракчы-ларын өдүрүмдөн-дүшкөй келген. Зоя бүгү көмөмолчу-

Сорттук даг-дүг — мун тонна	109,9	97
Хөм илктер — мун эжеш	91	98
Кылас илктер — мун эжеш	118	109
Дарааныңа үлетпүрүнүч продукцияны НСО-биле — мун рубль	1718	102
I категориянын субпродукту-лары-биле калы эът — тонна	6482	69
Колбаса кылгылары — тонна	1342	96
Чалан сүт продукцияны — мун тонна	17,7	103
Мал саржаа — тонна	508	94
Далган — мун тонна	30,5	101
Комбикорм — мун тонна	37,7	106
Хөм болгаш калы-бүлөкка кылгылары — мун тонна	20,9	100,6
Кондитер кылгылары — тонна	1118	105
Пиво — мун дал	127	86
Эртпес сукуннар — мун дал	128	96

1980 чылда пландан ажыр 91 мун тонна хөмүр-дашты, 6,8 мун Гкал чыгыш энергиязын, 46 тонна шуткалы шойбу, 7 мун кубометр дилит материалдарын, 8 тонна мал саржаа, 686 тонна чалан сүт продукцияны, 485 тонна далган, 681 тонна комбикорму, 58 тонна кондитер кылгыларын, 8 мун дал эртпес сукуннар, 900 тонна чөм дүзүн бүдүрүп үндүргөн.

Барааның продукциянын бот-үненин талазы-биле план күүсеттинген.

Эртемниң болгаш техниканын челишкенерин бүдүрүлгө ажилдарынын талазы-биле күрүне планын 1980 чылда 68 хемчеглерге ажилдап кылгыр көрдүгөн турган, а күүсеттинген — 46.

Көдээ ажил-агый

Көдээ ажил-агыйнын ишти продукцияны 1980 чылда 92 миллион рубль болган. 1979 чылдагыга деңгээлге чөм ажил-агый продукциянын хемчээли 3,3 миллион рубльге азы 18 хуу көтүргөн, мал ажил-агый продукциянын хемчээли 17 хуу көтүргөн.

Бүгү көдээ ажил-агый культуларынын тарылга ижы 1980 чылда 370,7 мун гектар болган болгаш 1979 чылдагыга бодаарга 2,9 хуу улгаткан. Кызыл-эс, арбай, картоф, силос культуларынын тарылгазы көтүргөн. 1979 чылда тургустунган сүтүгүт черлерге тарылга шалырын көтүргөн.

1980 чылда 1970 чылдагыга деңгээлге, көдээ ажил-агый культуларынын ишти чылдагы бүгү хевирлер талазы-биле өскөн, оон иштинде тарва культулары 34 хуу көтүргөн. Тарааның I гектардан дүжүдү 5,9 центнер болган, 1979 чылда ол 4,7 центнер турган.

Республиканың совхозтары 1981 чылдан дүжүдүгө 80 мун гектар күсүк черин, 109 мун гектар чыгыр черин адырган. 1980 чылдагыга белеткенин бодаарга ол 14 мун гектар азы 15 хуу хөй болуп турар. Совхозтар шалырын 208 мун тонна органиктиг челишкенерин сөөктөн, ол 1979 чылдагыга 15 хуу хөй, 19,4 мун тонна минералдыг челишкенерин көргүзгөргө тиккен.

Амгы үдө совхозтар чыксы тарылгага белеткел ажилдарын чорутуп турар. Тараа культуларынын 47 мун тонна үренин турган. Республиканың 23 совхозтары үренин-биле долу хандырышкан. Үренин-биле чыгыр кондичияныг челишпн турар. 1981 чылдан январь I-де байдал-биле алыс-га 20 совхозта кондичия чөк үренин-биле чөк. Көдээ ажил-агый техниказы белеткел турар. 1981 чылдан январь I-де байдал-биле 1923 трактор, 1661 чык машиназы, 320 тараа комбайны белең. 1980 чылдан IV кварталынын тракторлар сөптөрү талазы-биле планы 5 хуу ажыр күүсеттинген.

Продуктулук малын баш саны мындай болган:

	1980	1981	1981 чылда 1980 чылда хуу-биле
Бүгү категориянын ажил-агыйлары			
Мыыштыг бола мал	164,4	159,1	97
оон иштинде төрүүр инек	62,5	60,2	96
Хаая:	37,9	39,3	104
Хөй, өшкү	1168,5	1112,3	95
Совхозтар болгаш күрүнеиң өске ажил-агыйлары			
Мыыштыг бола мал	110,9	109,8	99
оон иштинде төрүүр инек	38	37,5	99
Хаая:	16	17,6	110
Хөй, өшкү	1062,2	1013	95

Чурттакы чонун дузалат ажил-агыйлары

Мыыштыг бола мал	53,5	49,3	92
оон иштинде төрүүр инек	24,5	22,7	93
Хаая:	21,9	21,7	99,1
Хөй, өшкү	106,3	99,3	93

Ажил-агыйларыны бүгү категорияларында мал ажилынын продукцияны бүдүрүлгө мындай болган:

Чылда ортумаа-биле	1971—1975 чч.	1976—1980 чч.
Эът (сокканда деңиз-биле) — мун тонна	20,7	18,7
Сүт — мун тонна	57,6	55,2
Чуурга — млн. борбак	20	19,2
Дүк — тонна	2384	2400

1980 чылда бүгү категорияларын ажил-агыйлары малды соккан соонда деңиз-биле 15,5 мун тонна эътти, 53,7 мун тонна сүтү, 22,4 миллион чуурган, 2060 тонна дүктү бүдүргөн. 1979 чылдагыга деңгээлге республика чуургаларын 2,9 миллион азы 15 хуу хөйү бүдүргөн. 1980 чылда совхозтарга бир инектен сап алган сүт 1594 кг, бир хойдан кыргып алган дүк 1,8 кг, бир дагадан алган чуурга 168 азы 1979 чылдагыдан 13 хуу хөй болган.

Иштинин мал ажилында 149 мун тонна сөгенин, 52 мун тонна сөжагы, 156 мун тонна силосту азы мурунда чыл-агынан 12 хуу хөйү белеткен.

инекти быжыглан. Ол ам кышкы үдө бир инектен 100 килограмм сүтү саап ап турар. А хуңде бир инекке ошаптыр саар планы сес килограмм.

Коллективте чал-ла бир чыл челип чоруту анык саанчы Чечек Ондар өскөзгөргө чы-дып калбайн ажилдап, эн-өрүңгү арга-үмүни доктаа-мал ап келген. Амгы үдө би ферманын аны-ктары СЭКП-ниң XXVI съез-динин төлөптөгү уткуур дөң-дөм күженишкенниң ажил-дап, би бирги беш чылдан баштайгы кварталынын план-ныг ошталдарын сөгөд бүгү дүжүдүгө күүседир-биле чы-рышты калыктан.

1977 чылда ортумак шко-ланы челишкенерин дооскан, оон дүмүшкө Лейб Шөмбүд баа-ла фермада ажилдап кир-ген. Дүмүшкө уругузын чы-дып калбайн ажилдаарын чы-данып турар. Анык саар 17

Ажил-агыйларыны бүгү категорияларында мал ажилынын продукциянын күрүнеиң садым алганы мындай болган:

Чылда ортумаа-биле	1971—1975 чч.	1976—1980 чч.
Мал болгаш күш — мун тонна	27,2	23,6
Сүт — мун тонна	25	25,8
Чуурга — млн. борбак	—	10,9
Дүк — тонна	2775	2732

1980 чылда күрүнеге 16,4 мун тонна малды болгаш куу-ту, 26,6 мун тонна сүтү, 14,3 миллион чуурган, 2580 тонна дүктү сапкан. Онгу беш чылда республиканың ажил-агый-лары агар планнарына түзүлгө-алырга сүт садырынын пла-ны 100,5 хуу күүсеткен.

Ажил-агыйлар аразынын кооперациязы улам хөгжөп. 1981 чылдан январь I-де байдал-биле алырга, ажил-агыйлар аразынын каттыжымшындырында 8,1 мун баш мынышты бола мал, 7 мун баш хөй, шүкүр сөмүрүлгө тургустунган. Ажил-агыйлар аразынын бүдүрүлгелеринде өсүмүрүн турар хөй, өшкүңү баш саны чыл иштинде ол хуу көтүргөн.

Ажил-агыйлар бүгү кооперацияны талазы-биле көдээ ажил-агыйны хөгжүлдериңе капитал салышкыннар 2,1 миллион рубль болган. Ирригация-мелиорация тудуунга болгаш мелиорация черлерин иштээдиг алырга 0,6 миллион рубль-ды салышкынны кырген.

1980 чылда республиканың көдээ ажил-агыйында 292 трактор, 539 чык автомобильдерин, 125 тараа комбайнларын чорутуп берген, Совхозтар 22 мун тонна минералдыг челишкенерин алган.

Чыккык эталонне иштинде 1981 чылдан январь I-де ре-спубликага 2506 трактор турган, бүгү трактор ажилдарын 1920 мун гектарга кылган. Бир чигеттеги тракторга ошап-тыр чылда ортумак ажилдап кылмышкы 70,7 гектар болган, 1979 чылда ол 78,5 гектар турган.

Транспорт болгаш харылзаа

Ишти ажилдап автомобиль транспорту чыгыр сөөр-түрүн чыл планын 100,7 хуу, чык садырызынын 95 хуу күүсеткен. Мурунда чылдагыга деңгээлге чык сөөртүрүнү деңгээл 5 хуу, чык садырызынын 4 хуу хөй болган. Пас-сажирлер сөөртүр болгаш пассажир садырызынын планы күүсеттинген. Кол-кол көргүзүп талазы-биле чыл планын № 1 АТБ, № 2 АТБ баа Шагаан-Арты АТБ-и күүсеткен.

Агаар транспорту чык сөөртүрүнү чыл планын 119 хуу, пассажирлер адырларынын — 105, күш-ажылдын бүдү-рүлгүзүп чыл планын 100,9 хуу күүсеткен. Мурунда чы-дындагы деңгээлге чык болгаш пассажирлер сөөртүрү 6 хуу көтүргөн.

Хөм транспорту пассажирлер сөөртүрүнү чыл планын 106 хуу күүсеткен. Чык сөөртүрүнү чыл планын күүсетпөө.

Харылзаанын бүдүрүлгө-техниктиг эргелен тарифи орду-галар талазы-биле чыл планын 100,4 хуу, харылзаа продук-циянын талазы-биле — 104 хуу күүсеткен. Тарифи орду-галарын өздөткөн 12 хуу, харылзаа продукциянын — 10 хуу болган. Күш-ажылдын бүдүрүлгүзүп талазы-биле план 105 хуу күүсеттинген азы мурунда чылдагыдан күш-ажыл-дын бүдүрүлгүзү 9 хуу өскөн.

Капитал тудуг

1980 чылда республикага 1,9 млн. тонна даг-дүг казып тывырынын күчүзү ажилдаа кирген, өтпөр демир-бетон кылар талазы-биле «Тудуг кескерт» комбинаттын күжү 14 мун кубометрге улгаткан; «Тыва тудуг» трестин 20 мун кубометр цемент кирер склади-биле калы бетон хоюкталар кылар белдир; 10 мун кубометр тудуг ижы сөөртүр күчү; Тыва коммунисттерин бүдүрүлгө баазы; 620 мн черде шейдүгүн электри дамчылыга шутуму ажилдаа кирген; 58 мн узун дүртүгү автоорукту дүжаатан; Кометов кууду-чузун 1,2 км эде кылары доозулган; «Тыва көдээ тудуг» трестин өөредилгө-бүдүрүлгө көрүзү, 300 олуттуг столовая, 908 дөрбөлчүн метр шалду магазинер дүжааттынган.

4,4 мун мыыштыг бола мал турар, 74,3 мун хойларга кажаларын, 5 мун тонна тарва болгаш үренин иштээдиг черлерин, 24 мун кубометр ишкыр силос болгаш сөжж онга-рын ажилдаа кирген.

Ирригация болгаш мелиорация тудугларын элэн улут кем-чээлге ботталдырган. 1259 гектар сүтүгүт черлерин ажил-дап кирген, 72 мун гектар оларын сүтүгүт болдурган, 26,1 мун гектар черин сүтүгүт тудугларын чаргы кылган.

Көдээ ажилдарын хемчээл 1979 чылдагыга деңгээлге, 1,8 хуу өскөн. Совхозтар аразынын тудуг организацылары көдээ ажилдарын хемчээл эрткен чылдагыга деңгээлге, 1,6 хуу өстүргөн.

Күш-ажылды организацыларынын болгаш бүдүрүлгөңи депшигелер аргаларын ажилдарын эрткен чылдан уламчы-лаан. Бүгү бригадаларын 30 хууу бригада аргын-биле ажилдаарын методу-биле ажилдаан. Тудуг бүдүрүлгөңиңе чаа технологияны, өлтиг конструкторларын болгаш мате-риалдарын ажилдаары боттанган.

Оон-биле калы тудуг ажилында улут чептестер бар. Кол фондустарын ажилдаа киреринин планы күүсеттинген. Ка-питал салышкыннар талазы-биле күрүне планы 69,6 хуу күүсеттинген. Тудуг-монтаж организацыларынын дыка хөй көрөлүг ажилдарын, күш-ажылдын бүдүрүлгүзүп өстүр-ерини, орулга талазы-биле планын ошталдарын күүсет-тинген. Ажилдаа кирер тудугларже болган объектилерге акша-херешини мөөнээр, ол тудугларын материал-техниктиг болгаш күш-ажылды курлавырлар-биле хандыр талазы-биле ажилдар челип кылдынар. Оон түнелелде челип кылдырмаан тудугларын хемчээл эрткен чылдан 17 млн. рубльге өскөн.

Чоннуң амыдыралының материалдыг болгаш культурулуг деңгээлин бедидери

Улус ажил-агыйынын бүгү адырларында ажилдап турар-ларын саны чыл дүзүзүндө 0,8 хуу өскөн. 1980 чылда ажилдарынын болгаш албан-хакчыларынын ортумак ажил

төлөвири 161,1 рубль болган. Материалдыг шааналды фоч-дугуна чыл дүзүзүндө 5,8 млн. рубльди талган.

Чурттакы чонун ажалга кассаларына салышкыннары-нын хемчээл 1979 чылда тургустунган 3,0 млн. рубльге көтүргөн.

Күрүне болгаш кооперация салышкын үрүмкөп садыр ба-раан садырлаа, иштинин хемчээлдеги кырыштыр алырга, 246,9 млн. рубль чеккен болган 1979 чылдагыга деңгээлге, 5,7 млн. рубльге, азы 2 хуу улгаткан.

1980 чылда үрүмкөп садыр бараан садырлаагынын пла-нынын күүселденин республиканын кол-кол садым организа-цияларына хамаарыштыр көргүзгөргө мындай:

Республикага иштин-биле	246,9	100,6
Садым министрствоу	100,2	102
«Тыва даг-дүг» АХК	15,2	98
«Тыва сүт тудуг» трест	—	—
АХК	1,7	108
Антка эргелен	1,6	100,9
Сөзөмөчтө	1,7	105
Респотребсоюз	119,7	100,4

Үрүмкөп садыр бараан садырлаагынын чыл планын Ам-дырал хандырыга министрствоу, Көдээ ажил-агый минис-терствоуна совхозтары, Чурттага-коммунал ажил-агый министрствоу, чурт үлетпүрүнүн эргелен күүсетпөө.

Күрүне болгаш кооперация салышкын аны-агы бараан-нарын сатышкын хемчээл көргүзгөргө мындай:

АШ-ЧЕМ БАРААННАРЫ	1980 чылда 1979 чылда хуу-биле
Тараа продукттары	105
Балык болгаш балыктан кылган продукттар	126
Унш үзү	95
Маргарин продукциязы	106
Чалан сүт продукциязы	107
Быштак	107
Чуурга	101
Чыгар	106
Кондитер кылгылар	103
Шай	115
Картофель	102
Ногаалар	91

ҮЛЕТПҮР БАРААННАРЫ	
Иштинден келер хеп, хептер, постер	108
Трикожа кылыглар	94
Уктар болгаш ук кылыглары	99
Хөм идиктер	109
Шаажан болгаш шил савалар	100,2
Саван болгаш синтетиктик чуур чүддөр	103
Мебель	105
Соодукчулар	104
Хеп чуур машиналар	132
Электрлиг пылесостар	82
Шактар	100,7
Фотоаппараттар	105
Мотоциклер болгаш моторолдерлер	88
Чадаг-терелер болгаш молептер	107
Радиоприемниктер болгаш радиолар	108
Телевизорлар	82
Чник автомобильдер	83

ЧЕРНИН УНУШ-ДУЖУТКУРУ ДЭЭШ

(Агрономнарның республика чөвүлел хуралындан)

Эрткен субботада Кызылга агрономнарның республика чөвүлел хуралы болгонун мурдунда айткан болган. Партия, совет болгон кезде ажал-агыларын унутпачулар, совхозтар директорлары, агрономнар, эртем ажылдакчылары Тывага чер ажылы бугу талаады хожудеринин, хөзүнүн үнүш-дужуткуну бедеринин, чер ажылынын продукциянын буауерин база күрүне сазарын кыдаадынын, чонун оларга хергеделин болур-чогуру-биле хандарынын айтырылгына хамаарышкан шыгыг чугаады анда чорутканар.

Тыва АССР-ниң кезде ажал-агы министр И. Г. Лавриненко бодунун илетке-лине эртен беш чылда республиканың кезде ажал-агы-биле чедип адылган түшүндүрүлгө айткан, ол бирги беш чылда чер ажылынын ажал-агы чыгарышын мурдунда саздыган сарууларга болган шийирилерин негеттин турар чугула айтырылган доктааган. Хову-шөлдөргө болган фермаларын ажал-агылар чамдык эки түпкөлдө чедип алган деп, ол чугаалаан. Онугу беш чылда дозукчу чылды-да, 1979 чылдаагы дөңсөөгө, тараа култураларын дужуду 30,5 хуу, ногааларын — 1,8 катат хей адылган. Тараанын ишти чылды 32,2, картофелдин — 24,1, ногааларын — 23 хуу көдүзү. Силос болган витаминин сизген дагы белектеринин хемчээл өскөн.

Ыңалажок тараа, картофель, ногаанын болган мал ажылынын чамдык продуктуларын буауеринин база күрүне сазарын беш чыл даагалары күүсеттинмиз.

Он бирги беш чылда баштай чылда 200 муң тонна тарааны, 19,3 муң тонна картофельдин болган 9 муң тонна тараанын буауеринин планнатынган, (Социалисттик хуула-галарга картофель, ногааларын оон-даа хейи буауерин көрдүткөн). Хөзүнүн үнүш-дужуткуну бедеринин болган дужутту көдүзүлгө, тараанын, мал чедеринин, картофельдин, ногааларын болган чер ажылынын өске-даа продуктуларын шийири ажы-жидеринин, продукция буауеринин база күрүне сазарын планнатын даагаларын күүседеринин айтырын кол чергеде агрономнар пийтир-лээр хуулаадылган.

Тараа буауерин көдүлдерин кайган-даа бирги черегини сорууга, Сөөкү ийи чылда республиканын совхозтарын күрүне 77 муң тонна тарааны чедир бербезин. Онугу беш чылда тараа култураларын бир гектардан дужудун 11—12 центнер чедир бедерини чугула. Ол белек эвес, ыңалажок күүсеттинин болур сорууга дээрин мурдунда ажал-агыларын дужутууга баштык турар.

Картофель болган ногаалар буауерин көдүлдерини моон сонгаар оларын өске черлердин чир сөөктөрүн сөөктөш, республика боду хандарынын бедерин чедип аларын ий чугула соруугаларын бирээни болур. Бистинде картофель, ногаалар өстүрер кылдыр 15 сөөктү специализациян ул култураларын колдунда сугаттыг черлерге тарып турар-даа болза, дужуду даа куу болуп артышкан. Онугу беш чылда картофельдин ортумак дужуду гектардан 31 центнер, ногаанын — 12,3 центнер болган. Оон хол-ла чылдаагы адылгышан култураларын тарып турар черлерин үнүш-дужуткуну бедеринин совхозтар директорларын, агрономнарны чогуур кичээлге салбай, артеме үндөлдөткөдөгү тарыла элчештирилгелерин кылбай, органдик болган минералдык кемпичилгелерин хергеделтирер депкенде, кедар төккөйи турарында. Эртен чылын картофель тараан бир гектар черге 13 тонна органдик болган 6,5 центнер минералдык, ногааларын — 18 тонна болган 9,5 центнер кемпичилгелерин төккөн. Ол дээр нормадан 70—75 хуу куу.

Бо чылы картофель тарып шөлдөргө хемчээл 2 муң 500 гектар азы эртен чылдаа-зын 600 гектар улаттырарын, ул култураларын тарып эстүрерини агроэкономика эскерт-көнүрдүгүн. Ыңалажок 1985 чылда чедир картофель 30 муң тонна, ногааларын 14,5 муң тонна чедир буауерин планнатынган. Картофель шыгыжар черлерин, тепилде — парниктерин хейи-биле туза-

рын, специализациян бригадаларын, зөөкөлөрн тургускаш, бедер мергежилдик механизациян калдар-биле чедерлерин, оларга черин, техниканы бы-жыгаларын ботталарын бол-гаш ботторуда-чылга даагаларын бээр ужураат. Ол ажылды февраль аяа доозар. Ол шыккар картофель, ногаалар тараан гектар чер буау-зүне 9—10 центнер минералдык болган 40—50 тонна орта-никат кемпичилгелерин төг-тери чугула.

Чайгаар бүткен сизген шөлдөргө доктаама, экижидип, калбаа-биле ажалган турган база мал чедип култураларын тарып эстүрерин хөдөүткөс, инитинин малынга четир кем-перин белектерин хандарын оон-даа чугула соруугаларын бирээни. Мал чедеринин сиз-герин өдүлдөткөн тарылаа сиз-геринин шөлдү улаттырарын, оларын структураларын экижидип, дужуткуну бедерин тур-гаш чедип алар. Эвээш дужут-туу чалгыс чылдык сизгенерин тарырын кызыгарып, оларын орунуга дужуткуну хей чылдык сизгенерин, ыңалгыш доверна-ны, рапсты тарырын көвөдө-дүр чугула.

Оон-биле чергелештир мал чедип култураларын шөлдө-ринге органдик, минералдык кемпичилгелерин, минералдык хөдөүткөс, сизген, сазарын кызыгарып, ферма-ларже сөөктөрүнө элтиг кыл-дыр пресстеп белектерин, витаминизир сизген даагаларын, ногааларын, севасты хөдөү-биле белектерин чугу-ла кичээлгелер салыр.

Министр оон ылай чер ажы-лында шийирилетинмиз турар хей-хей айтырылганга чет-пестерге доктаа, оларын бо-лу бээр чылдаагы ажал-агы айт-ты, оларын эдеринин хемчээл-терин чугулаан. Ыңалжы рес-публиканын совхозтарында та-рыла элчештирилгелерин сору-уга тарылаа, чайга, күсүк адылгыштарын, үрөшүн белек-телер, арылгаларын, сугат-тыг черлерин, кезде ажал-агы техникаын ажалган тур-гарында, черин ханжастаа-ла болган бок үкүштер-биле демиселде, эрозияга уду-ар ажалда, техника септепте-инде, сөөктүг ажалларга беле-келде, механизаторлар өөр-дө, четчелдеринде улуг чет-пестерин барып ол демегелзэн.

Чер ажылынын чүтө тараа камгалаар системанын ажы-жидеринин бүрүк-биле кирер өй келген дээрин министр илеткелинин түнелинде айт-кан.

Көдөз ажал-агынын дур-жула сташыагынын чер ажы-лынын кылдынын эртелекчи-ин В. А. Барышников Тыванын байдалына таарымчалыг, артеме үндөлдөткөдөгү тарыла элчештирилгелерин чугулаан, бок үкүштерге уду демисел-дин база хөзүнүн үнүш-дужуткуну бедеринин айты-рылгына доктааган. Эртеме үндөлдөткөдөгү тарыла элчештирилгелерин чугулаан, бок үкүштерге уду демисел-дин база хөзүнүн үнүш-дужуткуну бедеринин айты-рылгына доктааган. Эртеме үндөлдөткөдөгү тарыла элчештирилгелерин чугулаан, бок үкүштерге уду демисел-дин база хөзүнүн үнүш-дужуткуну бедеринин айты-рылгына доктааган.

Оонгу беш чылдын дуржу-нда бистин республикага 4670 гектар сугаттыг черлерин ажалгалда кирген, 8967 гектар черини сугарылга систе-маларын чарты кылган. 370 муң гектар оларын сугулу болдурган, хөзүнүн хат алы-рылга удуу барык-ла 1 млн. рубулаа ажалларын кылм чоруткан. Ам республикада сугаттыг тарыла шөлдү 42 муң гектар, сизген шөлдү 42 муң гектар, оларлар 4 муң гектар, сугарылга системалары 89, доктаама бугалар 2139 км, гидротехниктиг дериништер 6037, скважиналар — болган өрчүнүн куудуктар 2 муң ажыг. Бо саннарны мединора-ны болган суг ажал-агы ми-нистр В. П. Сугутанов боду-нун илеткелине кырген.

Сугарылга системаларын болган сугаттыг черлерин бед-дик ажалгыт кылдыр ажалган турарын чиктерин бисте эвээш эвес — деп, министр чугаалаан. «Алаан-Маады» совхоз сугаттыг черлерин дужутуу чылдына сугат чок чөдөрлөп 1,5—2 катат хейи-ап турар. Эртен чылын анда 1034 гектарын түз бурунунде 132 центнер тарааны алган. Черин болган сугу экин бү-бүлө ажалгалда, 1980 чылда «Барык» совхоз бир гектар-дан 400 центнер, «Революция»

Х.К. МОНГУШ, К. АРАКЧАА, «Шынык» тускы кор.

ЧАА СОРУГАЛААР

СЭТА-ның спорт редакциясының айтырылгына ССРЭ-ның Спорт комитетинин даргазы С. П. Павлов харылап тур.

— Москва Олимпиадаа эрткенден бээр барык чартык чыл чесе берди. Делегей спорт-дунун төөгүтүне Олимпиада-80-нин салымшынын каныг ирги?

— XXII Олимпиада төөгүтү эртин калган, амга чедир оон түнелдерин специалистер бол-гаш спортка хандыкшылыгылар мык аналгелешкан. Москвага болган Олимпиада чүтө каш сангыг күрүлдерин төлөөскө чедеринин тергичи чедикши-неринин болган ректоратын кыргуулар болган. Олимпиада медалдарын 36 тур-туу спортчулар чедип алган-ганын саздыралган.

Ук Олимпиада бугу-делегей байырлаа болган. Совет ат-леттер анда эки карышкыр, 195 медалды чаала алган. ССРЭ-ниң шийирик команда-зынга чуртун 95 хояарынын спортчулары кирген болган.

Москва Олимпиада олимпий-жи пасааларын дозу тиле-гел-биле доозулам. Анда шийирик кыргыш кыргыш таварышкан. ССРЭ-ниң Спорткомитет-102 чуртун спорт организа-циялары-биле найралдыг харылааларын тууру турар. Делегейин Олимпий комитет-инин президентин Хуан Антонио Самаранчанын бок чылдык баштайгы айында биске кээп чоразын, онзапай айткыс-дыр мен. Беседаларга болган бодуну чугааларына спорт-

Амгы үеде «Сельхозхимия» республикада беш район-нун аразын база үш район-нун буауерин каттыжыш-кынылар тургустунган — деп, республикада «Сельхозхимия» каттыжышкынын даргазы В. С. Сапелкин бодунун чуга-анынга айткан. Ол катты-жышкынылар баштайгы чылда 1514 муң рубулаа ажалларын кылган. Олар боттарынын ку-жү-биле органдик кемпичи-литте сөөктүг ажалды 67,5 минералдык кемпичилгелер-ин төгөрүн бүрүк-биле электи тегеринин 95 хууун болган үнүш камгалаанын ханжаста-тарын төгөринин 100 хууун чоруткан.

«Сельхозхимия» каттыжыш-кыны тургустунган, чаа-ла чыл ажып турар болганда, ажалда бергелер болган чедир кал-дымын чугула хей деп, олар оон ийи уламчыл чугаалаан. Ыңалажок ажал-агыларын хей уруузунаа чер ажылынын култураларын куу болган ужурунган. Минералдык кемпичилгелерин ажалгыт амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шыккар «Кара-Хаак» болган ССРЭ-ниң 50 чыл атыг сов-хозтарда байдал база-ла ыл-ды. Черге төккөн кемпичил-гелерин элек элчештирил-гелерин амыла куу болуп артышкан. Чикээ, СЭКП-ниң XXII съездин атыг сөөктүг эртен чылды гектарга 25 цент-нер минералдык кемпичилгелер болган 19 тонна өдөк төккөш, 6,7 центнер ногаа алган. Ол шык

ЧОГААДЫЛГАНЫН КОКПАЗЫ-БИЛЕ

1930 чылдын күзү күе. Танды кожуунуу теве Бай-Хаак суурга Талы. Каз-Хем. Бин-Хем кожуундардан 30 сургуу өредир деп айтылган.

Бичаарда мен ачамын өңгө-дээ турбайн, элэн шырмак, мал-маганын Буу-Хуура дээр кижини хоюн калып, кырын бораланып, амырап чораан үе күе. Бир-ле хүн да бажыга хой кадарып оларымга ол аалче дорук атып кижини чортуу кире берди (Бичаарда ол аал Олгажага турган күе).

Улааналда өгдөн Буу-Хуура акыйын калайи Сендемаа угбай үнүп келген, мени кийгирин, хол булгай-дыр... «Хойларын алаа каапкаш, бээр чедип кел»-деп алгырады. Мени канчаар дээр улус боор деп кайгап кагдым. Чедип келгирини ачамын казы толур, думазы. Хавандай толур. Ол шала чолдасмаар дурт-сынып, бажы элэн калган, чарашмаар, кыраа думазы, томаанын кижини күе. Сендемаа олурган:

— Сургуулар — кижини сен, суму черинден сүрүп келген-дыр.

Баштай чүрү-дээ мыттавайн кайгап турган мен.

Өрөөнүн улузуну болгаш өскүс думам Биче-оолду болаш ачамын каапкаш, ырак черге өрөөнүнүн берген деп болан тур мен. Шайлап, чеченни алган, азынныккан бис. Буу-Хуура биле Сендемаа муугарай көрүп турган. Элегестин Чал-Кежиге удаайи келген бис. Чал-Кежиге дээрде Элегес сумууну тоду ол. Акым мени суму конторазында чедире берди. Улуг дараалары-ла ол чүе боор ол. 3 кижини стол артында ууш санайла олурлар. Арый-шырай чымча кончук улус болду. Бирээ, болун көөргө полдасмаар дурт-сынып, карактары кыдырык, улугу-маар, бажынын дугу мырыпай чок, салы дээрде аажок ууш, артында сирый, көк далайы-ла тоңуур дарага болду. Оон чамында кыскаш шайрайт, сары баштыг, хүдүмүрүп туугаалар, чинге үнүп кижини олар.

Улуг салгыт дарага олурган: «Кожуну төвөгүн өрөөнү сургуулар чым турар күе. Бир тутарында сен чорудар деп шийгирелээк. Чүе дээрде сук аалдар келип, түрпөк сургуу өскүс кижини сен. Бүгү-ле чүе-биле ханчарлар. Сен шымак кижини өрөөнү, туртара тери ол-дур, думам деп элээр сургазы. Сумулажам үрүдүн дарама Оюн Умар-оол деп дарага ол болган. Кызылмыаар шыралаң

дарагы Оюн Бичаар-оол дээр чораан. Эртинде мен Бай-Хаакке чорудар дей берген. Бай-Хаакка чекер айт-биле чоругура алаа ырак. Элегестен арай орай үлген болгаш кежээ апарганда келген бис.

Кийик черде келгенин эскербей мен. Мени эскерген ашак кижини чүе чугаалавас, элден мыт чок кижини болган. Мени башкыларга-ла дужаал бербей, алаа-ла сургууларын улуур далайлазанын экинчине кийип кааш, олчаан келбей. Оду дагапай кыпкан нинг-демар (сууту) чангыга дөгелген олур мен.

Карагыла сууту чангыда бичин кижини шимчел оларга эскерип-ле кагды минаан. Бир бичин, чолдас ол турга халып келген. «Кайин келди, чүе мында олурарын ол оол?» — деген экинчине даянып, мойнунда кустактап каалган.

Мен элөөкүм бердим. Олар өрөөнүнде кирип келгенин билер кагдым. Ол чолдас оол мени бөрүмүн ушта солгара бичин сырбыр кежее көстүп келген. Оон бичин кааш, «Ой, оолдар, кыс кижини ийи мон, кежелег чүе» —

дир» деп өөрүңе алгырап чугаалавас. 3 оол тура халып келген. Мени уруглар чылар далайла апарып каапыр. Мээ-биле бир дугаар ужурашкан кижини болду. Танды кожуунун Межеег — чурттуг Монгалын деп оол болган.

Чурттагы човула бичин Монгалын билбес кижини човула бичини. Кудумчуга бичин манан чорда, оон хамык улус долганыл алган турган. Танылап бербес болду, шуут салба турган. Кара-лаа чораш ол танын чаман дивес күсөдир турган. Ол бичин оол чүе-ле таныга эвес, чурту чурту-рунга база ынак. Уругу чыскаалган солдаттар чуртуу Хана солун, лозунар кылыр-ынга база илсекпейл. Анча болгаш өске-лаа Шурау-оол, Шыргай-оол, Колаан дээр башкылар турган. Олар сургуулар-дарага ынак, сургуулар оларын база хүндүлээр турган. Ол үеде башкыларын адын, ала-зынны адын, фамилияын бичин эки доктаалып алабызын-га комулар-дыр мен.

Чылдар эртин, шовалыстын өрөөнчилеринин салы өлүгө классы баштайларын дооскан. Кызыл хоорайже кирип, үстүк класстарже өрөөн элээр бис.

Мен Кызылга келген башкы техникумуне кире берген мен. Волода база өрөөлөгүн уламчылашкан. 1936 чылда Кызылдын каттишкан шовалыга театр салбыры ажырап берган.

Кызылдын каттишкан шовалыга өрөөнүп турган-ла Владимир Монгалыннын салым-чаланын улам тозарай, дошудурга болгаш өске-лаа музыкага хамыкшыдып (Ол студияга өрөөнүп башкылар мен» база смелет турган). Владимир Монгалыннын келер үеде артист болур салым-чалан Кызылга база бландин берген турган.

Театр салбырыга хүдээп аларын комиссия чүеде 3 кижини баштай хүдээп алган: Владимир Монгалын, Александр Лаптан болгаш үшүкү мен болдум. Хүдээп алышкыны мен «Межеег» ирээлдим. Монгалын лемпир-орук өтүкүп этюп кылган. Александр Лаптан бизаанын-га ырлар ойнаккан. Театр студиянын өрөөнчилеринин этен бистер болдувус. Оон соонда бир ай хире болганда, көүдөй берген бис. Районнар ырлар, хөөмөй-ээр улус база келген, пазы-хара-лаа, эртем-билиш шууту агы-агы 10 шаа кижин чымалган, өрөөлүп элээр чүе.

Монгалын алымында салым-чаланын, уран чүеңе бердинген, күзөлдү болгаш, ол бо хүнге чедир театрга ажаллап, чоңуун хүндүткелни чаалап алган. Владимир Ша-

равинич театрын үндөз-лектизи, хоочун артистеринин бирээ болуп турар. Владимир Шаравинич чүе-ле шиге актёр эвес, бүгү таланты талантыг артын дээрин көрүкчүлөр эки билди. Ол ламби, дошудуур, флейта, чадаган ойнап турла магалы-ла. Музыкага салым-чаланын кижин.

Москвага уран чүе көрү-лүүңе чадаган-биле ирээжип улуп, ийн удаа четкен. Оон болуун хоот, чымчак, уян, чараш үнү көрүкчүлөр чеже дыннаваан дээр. Танын-га чаман-ла салымчыл тал. Спенага канды-лаа ову-лдерин ойнап үнү келгире оон көрүкчүлөр онзагы чымы-биле хүдээп алар, чоңуун ынак артын апарган ужу-ру-лаа мыла.

Тыва АССР-нин алдарлыг артын Владимир Шаравинич сисага 100 ажыг язы-бур, ову-лдерини түрү-зүп, бичи-лаа тура дүшөө, мергекли талантынын докта-мал өстүрүп келген. Рольдарын иштинден артист болу-нуун ынак рольдары: В. Ко-коолун «Хайраан-ботта» Бышак-Каранын, «Самба-жикта» Урдунайын, О. Са-гаан-оолдун «Чуткунде» колхоз танымы Чогуунун, Фурсаоолдун «Умунинде» Чогуунун, Кыличакоолдун «Хайраанлыг» өзен деп шиге Орамай аганын, Перен-Шагыннын «Кажар Буда-мун» деп шигинде Борининин, К.Э. Кулажын «Долу-мун хуулажында» Дурен-оолдун, Островскийн «Дун-бей» аргы деп шигинде Ар-бенин «Саластынтин, Тока-нин» «Донгору-оолдун» Ой-нар-оолдун, Тоголун «Рави-зор»-лаа Хлопотун болгаш оон-лаа өске рольдарын ам-дарып, бүзүрөңгү кылдып ойнагын болгаш ойнап тура-рин көрүкчүлөр магадан хам-мас.

45 чыл дургузунда чоңуун ынак артын болуп, шычы бораан болуп чорур В. Ш. Монгалыннын чогаалык таланты чечектебишаан. Ол ам 60 харап турар. Туртүтүгүн хүнде алаа чүре-кин хамыкшыдып байыр чедир-ип, чогаалык ажыл-ажинге, амырал-чурттанга з м н г ү-лүг-үлүг чедиргилерин, ас-кежикти, кадыкшыды көрү-чүлөр күзеп турар.

Кара-кыс МУНЗУК, РСФСР-ниң болгаш Тыва АССР-нин улустун ар-тын.

Январь 27-де

БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртинги гимнастика. 9.05 — «Орленок» телестудиянын концерт залы. 10.05 — «Хатта хымыгыш» Т. Марковичи ийи атты тоокузун бугаар уран-чечен тоофилим. 11.15 — Межээр. 11.20 — 14.30 — Чалсар. 14.35 — Межээр. 14.45 — «Чок утаан». Документалдыг фильм. 15.00 — «С. Орловтун шуугу чогаалы». 15.30 — «Спортуг класс». 16.00 — «Чалгыннар». Документалдыг телефильм. 17.00 — Спортуг программа. 17.00 — Спортуг талашы-биле дилегер кубогу. Эр улус 45 километрге. Ле-рөөнчери 20 км. Болгария-дан болгаш СССР-ден дамы-дылга. Даг халкынын спорту-г талашы-биле дилегер кубо-гун. Эр улус сизам. Швейцариядан дамыдылга.

КЫЗЫЛДАН

17.55 — Телемээлдер. 18.10 — Бөгүн делегей. 18.25 — Телемээлдер. 18.35 — «Снежиден снэд чедир». МОСКВАДАН

19.10 — «Даштык филь-мер» экраны. «Чарашайлар болгаш чүдөкчелер». Уран-чечен фильм (Венгрия). 20.30 — «Уе». Информастыг про-грамма. 21.05 — «Документал-дыг экран». Шулуук Р. Рож-дественский эртерер. 22.15 — Бөгүн делегей. 22.30 — 01.15 — Баскетбол талашы-биле кубок эдилекчилерини кубугу. Эр улус «Жагырыс» (Каунас) — СК «Модерн» (Франция). Каунастан дамыдылга. Чал-сарда — Бөгүн делегей.

КЫЗЫЛДАН

18.10 — «Абрамов менгиз». Телефильм. 18.25 — «Эртем амыралы». Туркмен ССР-нин Эртерер академиязы. Дагыдылгага Туркменинни Компартиянын ТК-зынын секретары М. М. Моллаев. Туркмен ССР-нин ЭА-зынын президенти А. Г. Бабаев киржир.

КЫЗЫЛДАН

19.10 — Чалсарлар. 19.40 — «Татар эл-архивчи». Фильм-концерт. 19.55 — «Бистин календары». В. А. Мо-нартыг туртүтүнгенден бээр 225 чыл болганыга ту-раскааткан дамыдылга. 20.25 — 21.10 — «Людмила Зы-кинамын «жестинге». Доку-менталдыг фильм.

ЯНВАРЬ 28-ТЕ БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртинги гимнастика. 9.05 — «Олаар, бургунар». 9.55 — «Хатта хымыгыш». Уран-чечен теле-фильм. 11.05 — ССР Эвиле-лиг Куренин үзегерин орус пини ирлийн концерт. 11.35 — Межээр. 11.40 — 12.00 Чал-сар.

КЫЗЫЛДАН

12.00 — «Орус дымды өө-рини тур бис». Телекызыл. МОСКВАДАН

14.30 — Межээр. 14.45 — «Арга күчүткени». Эртен-тайыбырлык фильм. 15.10 — «ПУ-га чүе, калчаар өрөө-рин». Консерва болгаш энерге-тика улутурун бугуудуу-лери-ге ажилчылар белетке-лин дутагыла. 15.45 — «Чу-рагыч». Тележурнал. Дагы-дылга Социалисттик Күш-ажылыг ийн дагыр Маады-ры; Армян ССР-нин Эртерер академиянын президенти академик В. А. Амбарумян киржир. Совет Эвилелин Маадыры, ССР-нин ужу-ду-г-комсомолу Ю. Н. Глаз-ков эртерер. 16.30 — Балет ар-кынын концерт. 17.00 — «Орус чугаа». 17.30 — «Гор-ностер, кийгага харымалар!» 18.00 — «Дуурзанын» Муль-тифильм. 18.15 — Бөгүн деле-гей. 18.30 — «Уе» программа-нын почтамы. Тайыбырлык Е. Сивини эртерер.

КЫЗЫЛДАН

19.05 — Телемээлдер (орус болгаш тыва далаалар). МОСКВАДАН

19.30 — «Кур чер» деп хей сериалыг документалдыг теле-фильмк баштайгы көрүзү-лөр. Эр улус 1-и сериалы. 20.30 — «Уе». Информастыг программа. 21.05 — «Кино ко-жунуун сонугурагыла». РСФСР-нин алдарлыг артын Е. Киндин эртерер.

КЫЗЫЛДАН

21.35 — «Анна гадарга». 22.05 — «Сибирь» деп арга-лаа фабрикамы. Документал-

Январь 27-де

БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртинги гимнастика. 9.05 — «Орленок» телестудиянын концерт залы. 10.05 — «Хатта хымыгыш» Т. Марковичи ийи атты тоокузун бугаар уран-чечен тоофилим. 11.15 — Межээр. 11.20 — 14.30 — Чалсар. 14.35 — Межээр. 14.45 — «Чок утаан». Документалдыг фильм. 15.00 — «С. Орловтун шуугу чогаалы». 15.30 — «Спортуг класс». 16.00 — «Чалгыннар». Документалдыг телефильм. 17.00 — Спортуг программа. 17.00 — Спортуг талашы-биле дилегер кубогу. Эр улус 45 километрге. Ле-рөөнчери 20 км. Болгария-дан болгаш СССР-ден дамы-дылга. Даг халкынын спорту-г талашы-биле дилегер кубо-гун. Эр улус сизам. Швейцариядан дамыдылга.

КЫЗЫЛДАН

17.55 — Телемээлдер. 18.10 — Бөгүн делегей. 18.25 — Телемээлдер. 18.35 — «Снежиден снэд чедир». МОСКВАДАН

19.10 — «Даштык филь-мер» экраны. «Чарашайлар болгаш чүдөкчелер». Уран-чечен фильм (Венгрия). 20.30 — «Уе». Информастыг про-грамма. 21.05 — «Документал-дыг экран». Шулуук Р. Рож-дественский эртерер. 22.15 — Бөгүн делегей. 22.30 — 01.15 — Баскетбол талашы-биле кубок эдилекчилерини кубугу. Эр улус «Жагырыс» (Каунас) — СК «Модерн» (Франция). Каунастан дамыдылга. Чал-сарда — Бөгүн делегей.

КЫЗЫЛДАН

18.10 — «Абрамов менгиз». Телефильм. 18.25 — «Эртем амыралы». Туркмен ССР-нин Эртерер академиязы. Дагыдылгага Туркменинни Компартиянын ТК-зынын секретары М. М. Моллаев. Туркмен ССР-нин ЭА-зынын президенти А. Г. Бабаев киржир.

КЫЗЫЛДАН

19.10 — Чалсарлар. 19.40 — «Татар эл-архивчи». Фильм-концерт. 19.55 — «Бистин календары». В. А. Мо-нартыг туртүтүнгенден бээр 225 чыл болганыга ту-раскааткан дамыдылга. 20.25 — 21.10 — «Людмила Зы-кинамын «жестинге». Доку-менталдыг фильм.

ЯНВАРЬ 28-ТЕ БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртинги гимнастика. 9.05 — «Олаар, бургунар». 9.55 — «Хатта хымыгыш». Уран-чечен теле-фильм. 11.05 — ССР Эвиле-лиг Куренин үзегерин орус пини ирлийн концерт. 11.35 — Межээр. 11.40 — 12.00 Чал-сар.

КЫЗЫЛДАН

12.00 — «Орус дымды өө-рини тур бис». Телекызыл. МОСКВАДАН

14.30 — Межээр. 14.45 — «Арга күчүткени». Эртен-тайыбырлык фильм. 15.10 — «ПУ-га чүе, калчаар өрөө-рин». Консерва болгаш энерге-тика улутурун бугуудуу-лери-ге ажилчылар белетке-лин дутагыла. 15.45 — «Чу-рагыч». Тележурнал. Дагы-дылга Социалисттик Күш-ажылыг ийн дагыр Маады-ры; Армян ССР-нин Эртерер академиянын президенти академик В. А. Амбарумян киржир. Совет Эвилелин Маадыры, ССР-нин ужу-ду-г-комсомолу Ю. Н. Глаз-ков эртерер. 16.30 — Балет ар-кынын концерт. 17.00 — «Орус чугаа». 17.30 — «Гор-ностер, кийгага харымалар!» 18.00 — «Дуурзанын» Муль-тифильм. 18.15 — Бөгүн деле-гей. 18.30 — «Уе» программа-нын почтамы. Тайыбырлык Е. Сивини эртерер.

КЫЗЫЛДАН

19.05 — Телемээлдер (орус болгаш тыва далаалар). МОСКВАДАН

19.30 — «Кур чер» деп хей сериалыг документалдыг теле-фильмк баштайгы көрүзү-лөр. Эр улус 1-и сериалы. 20.30 — «Уе». Информастыг программа. 21.05 — «Кино ко-жунуун сонугурагыла». РСФСР-нин алдарлыг артын Е. Киндин эртерер.

КЫЗЫЛДАН

21.35 — «Анна гадарга». 22.05 — «Сибирь» деп арга-лаа фабрикамы. Документал-

Январь 27-де

БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртинги гимнастика. 9.05 — «Орленок» телестудиянын концерт залы. 10.05 — «Хатта хымыгыш» Т. Марковичи ийи атты тоокузун бугаар уран-чечен тоофилим. 11.15 — Межээр. 11.20 — 14.30 — Чалсар. 14.35 — Межээр. 14.45 — «Чок утаан». Документалдыг фильм. 15.00 — «С. Орловтун шуугу чогаалы». 15.30 — «Спортуг класс». 16.00 — «Чалгыннар». Документалдыг телефильм. 17.00 — Спортуг программа. 17.00 — Спортуг талашы-биле дилегер кубогу. Эр улус 45 километрге. Ле-рөөнчери 20 км. Болгария-дан болгаш СССР-ден дамы-дылга. Даг халкынын спорту-г талашы-биле дилегер кубо-гун. Эр улус сизам. Швейцариядан дамыдылга.

КЫЗЫЛДАН

17.55 — Телемээлдер. 18.10 — Бөгүн делегей. 18.25 — Телемээлдер. 18.35 — «Снежиден снэд чедир». МОСКВАДАН

19.10 — «Даштык филь-мер» экраны. «Чарашайлар болгаш чүдөкчелер». Уран-чечен фильм (Венгрия). 20.30 — «Уе». Информастыг про-грамма. 21.05 — «Документал-дыг экран». Шулуук Р. Рож-дественский эртерер. 22.15 — Бөгүн делегей. 22.30 — 01.15 — Баскетбол талашы-биле кубок эдилекчилерини кубугу. Эр улус «Жагырыс» (Каунас) — СК «Модерн» (Франция). Каунастан дамыдылга. Чал-сарда — Бөгүн делегей.

КЫЗЫЛДАН

18.10 — «Абрамов менгиз». Телефильм. 18.25 — «Эртем амыралы». Туркмен ССР-нин Эртерер академиязы. Дагыдылгага Туркменинни Компартиянын ТК-зынын секретары М. М. Моллаев. Туркмен ССР-нин ЭА-зынын президенти А. Г. Бабаев киржир.

КЫЗЫЛДАН

19.10 — Чалсарлар. 19.40 — «Татар эл-архивчи». Фильм-концерт. 19.55 — «Бистин календары». В. А. Мо-нартыг туртүтүнгенден бээр 225 чыл болганыга ту-раскааткан дамыдылга. 20.25 — 21.10 — «Людмила Зы-кинамын «жестинге». Доку-менталдыг фильм.

ЯНВАРЬ 28-ТЕ БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртинги гимнастика. 9.05 — «Олаар, бургунар». 9.55 — «Хатта хымыгыш». Уран-чечен теле-фильм. 11.05 — ССР Эвиле-лиг Куренин үзегерин орус пини ирлийн концерт. 11.35 — Межээр. 11.40 — 12.00 Чал-сар.

КЫЗЫЛДАН

12.00 — «Орус дымды өө-рини тур бис». Телекызыл. МОСКВАДАН

14.30 — Межээр. 14.45 — «Арга күчүткени». Эртен-тайыбырлык фильм. 15.10 — «ПУ-га чүе, калчаар өрөө-рин». Консерва болгаш энерге-тика улутурун бугуудуу-лери-ге ажилчылар белетке-лин дутагыла. 15.45 — «Чу-рагыч». Тележурнал. Дагы-дылга Социалисттик Күш-ажылыг ийн дагыр Маады-ры; Армян ССР-нин Эртерер академиянын президенти академик В. А. Амбарумян киржир. Совет Эвилелин Маадыры, ССР-нин ужу-ду-г-комсомолу Ю. Н. Глаз-ков эртерер. 16.30 — Балет ар-кынын концерт. 17.00 — «Орус чугаа». 17.30 — «Гор-ностер, кийгага харымалар!» 18.00 — «Дуурзанын» Муль-тифильм. 18.15 — Бөгүн деле-гей. 18.30 — «Уе» программа-нын почтамы. Тайыбырлык Е. Сивини эртерер.

КЫЗЫЛДАН

19.05 — Телемээлдер (орус болгаш тыва далаалар). МОСКВАДАН

19.30 — «Кур чер» деп хей сериалыг документалдыг теле-фильмк баштайгы көрүзү-лөр. Эр улус 1-и сериалы. 20.30 — «Уе». Информастыг программа. 21.05 — «Кино ко-жунуун сонугурагыла». РСФСР-нин алдарлыг артын Е. Киндин эртерер.

КЫЗЫЛДАН

21.35 — «Анна гадарга». 22.05 — «Сибирь» деп арга-лаа фабрикамы. Документал-

Январь 27-де

БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртинги гимнастика. 9.05 — «Орленок» телестудиянын концерт залы. 10.05 — «Хатта хымыгыш» Т. Марковичи ийи атты тоокузун бугаар уран-чечен тоофилим. 11.15 — Межээр. 11.20 — 14.30 — Чалсар. 14.35 — Межээр. 14.45 — «Чок утаан». Документалдыг фильм. 15.00 — «С. Орловтун шуугу чогаалы». 15.30 — «Спортуг класс». 16.00 — «Чалгыннар». Документалдыг телефильм. 17.00 — Спортуг программа. 17.00 — Спортуг талашы-биле дилегер кубогу. Эр улус 45 километрге. Ле-рөөнчери 20 км. Болгария-дан болгаш СССР-ден дамы-дылга. Даг халкынын спорту-г талашы-биле дилегер кубо-гун. Эр улус сизам. Швейцариядан дамыдылга.

КЫЗЫЛДАН

17.55 — Телемээлдер. 18.10 — Бөгүн делегей. 18.25 — Телемээлдер. 18.35 — «Снежиден снэд чедир». МОСКВАДАН

19.10 — «Даштык филь-мер» экраны. «Чарашайлар болгаш чүдөкчелер». Уран-чечен фильм (Венгрия). 20.30 — «Уе». Информастыг про-грамма. 21.05 — «Документал-дыг экран». Шулуук Р. Рож-дественский эртерер. 22.15 — Бөгүн делегей. 22.30 — 01.15 — Баскетбол талашы-биле кубок эдилекчилерини кубугу. Эр улус «Жагырыс» (Каунас) — СК «Модерн» (Франция). Каунастан дамыдылга. Чал-сарда — Бөгүн делегей.

КЫЗЫЛДАН

18.10 — «Абрамов менгиз». Телефильм. 18.25 — «Эртем амыралы». Тур